

**28 OCAK 1964 TARİHLİ EK PROTOKOL, 16 KASIM
1982 TARİHLİ PROTOKOL VE 12 ŞUBAT 2004
TARİHLİ PROTOKOL İLE DEĞİŞİKLİĞE
UĞRAYAN 29 TEMMUZ 1960 TARİHLİ NÜKLEER
ENERJİ ALANINDA ÜÇÜNCÜ TARAF
SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN SÖZLEŞME (PARİS
SÖZLEŞMESİ) – GÜNCEL GELİŞMELER VE
ALTERNATİF BİR ÇEVİRİ İLE BİRLEŞTİRİLMİŞ
SÖZLEŞME METNİ**

*Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear
Energy of 29 July 1960, as Amended by the Additional
Protocol of 28 January 1964, by the Protocol of 16
November 1982, and by the Protocol of 12 February 2004
(Paris Convention) – Current Developments and
Consolidated Convention Text with an Alternative
Translation*

Burcu YARDIM*

ÖZ

Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Taraf Sorumluluğuna İlişkin Sözleşme ya da kısaca Paris Sözleşmesi, nükleer zarardan doğan hukukî sorumluluğa ilişkin maddî hukuk normlarını uyumlaştıran önemli düzenlemelerden biridir. 29.07.1960 tarihinde OECD Nükleer Enerji Ajansı'nın himayesinde kabul edilen bu Sözleşme 1964, 1982 ve 2004 tarihli protokoller ile değişikliğe

Makalenin Geliş Tarihi: 01.04.2022, **Makalenin Kabul Tarihi:** 02.11.2022.

* Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzmanı, Ankara Üniversitesi Özel Hukuk (Milletlerarası Özel Hukuk) Doktora Programı Öğrencisi, E-posta: byardim@ankara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5259-8302.

uğramıştır. 2004 Protokolü, öngörülen onay sayısına ulaşması ile birlikte 01.01.2022 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Her ne kadar, 1960 tarihli Paris Sözleşmesi ve sonraki tarihlerde imzalanan protokolleri ülkemiz tarafından onaylanmasının ardından Türkçe çevirisi ile Resmî Gazete’de yayımlanmışsa da zaman içerisinde yapılan değişiklikler tek bir sözleşme metninden ayrılmaya ve günümüz itibarıyla yürürlükte olan maddeler arasında ifade farklılığına yol açmıştır. İlaveten, Sözleşmenin ve protokollerinin resmî çevirisi birtakım eksiklikler ve hatalar da barındırmaktadır. Bu bağlamda, çalışma ile Paris Sözleşmesi için alternatif bir başvuru metni sağlanması amaçlanmaktadır. Çalışmanın ilk kısmında nükleer enerji alanında üçüncü taraf sorumluluğuna ilişkin güncel gelişmeler çerçevesinde çalışmanın gerekçeleri açıklanacak; ikinci kısmında ise, Paris Sözleşmesinin yürürlükteki maddelerinin İngilizce aslından dilimize çevirisi birleştirilmiş tek bir metin olarak sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Paris Sözleşmesi, Nükleer hadise, Nükleer zarar, Üçüncü taraf sorumluluğu.

ABSTRACT

The Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, or the Paris Convention in short, is one of the important instruments that harmonizes substantive rules on civil liability for nuclear damage. This Convention, which was adopted under the auspices of the OECD Nuclear Energy Agency on 29.07.1960 has been amended by the protocols of 1964, 1982 and 2004. The 2004 Protocol entered into force on 01.01.2022 with the anticipated number of ratifications. Although the Paris Convention of 1960 and its later amendments were ratified by our country and published in the Official Gazette with their Turkish translation, the amendments made over time led to a departure from a single text and differences in translation wording among the effective provisions as of today. Moreover, official translations of the Convention and its protocols contain some flaws and errors. To this end, this study aims to provide an alternative text for the Paris Convention. In the first part of the study, the motives will be explained within the framework of current developments regarding third party liability in the field of nuclear energy; and in the second part, a translation of the consolidated text of the Paris Convention will be provided.

Keywords: Paris Convention, Nuclear incident, Nuclear damage, Third party liability.

GİRİŞ

Nükleer enerji, dünya enerji kaynakları arasında önemli bir yer tutan, pek çok gelişmiş ülkenin uzun yıllardır kullandığı ve arz güvenliği açısından ülkemizin de yakın bir gelecekte enerji portföyüne eklemeyi hedeflediği bir enerji türüdür¹. Nükleer enerji alanındaki faaliyetlerin güvenli bir şekilde yürütülmesi ve böylece çalışanların, halkın, çevrenin ve gelecek nesillerin iyonlaştırıcı radyasyonun olası zararlı etkilerinden korunması, bu alandaki faaliyetlere ilişkin güvenlik standartlarının hukukî çerçevesinin oluşturulması yanında bu faaliyetlerde yer alan tüm paydaşların güvenlik kültürüne sahip olmasına bağlıdır². Öte yandan, güvenlik olgusunun en yüksek derecede uygulandığı bu enerji alanında kaza riski oldukça düşük görülmekteyse de olası bir kazanın etkileri sebebiyle zarar görmüş olanların haklarının korunması büyük önem arz etmektedir³.

Dünyada nükleer enerji alanında üçüncü kişilere karşı hukukî sorumluluk rejimleri, münferit ülke uygulamalarından başka esasen iki uluslararası sözleşme çerçevesinde şekillenmiştir: 29.07.1960 tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Taraf Sorumluluğuna İlişkin Paris Sözleşmesi⁴ ve 21.05.1963 tarihli Nükleer Zarara İlişkin Hukukî Sorumluluk Hakkında

¹ Enerji arz kaynakları arasında nükleerin payı hakkında bkz. “IEA / Data and Statistics – Energy Supply”: <https://www.iea.org/data-and-statistics/data-browser/?country=WORLD&fuel=Energy%20supply&indicator=TESbySource>; Dünya genelindeki nükleer reaktörlere ilişkin veriler için bkz. “IAEA / PRIS - Power Reactor Information System”: <https://pris.iaea.org/PRIS/WorldStatistics/OperationalReactorsByCountry.aspx>.

² Hasan SAYGIN: “Büyük Nükleer Kazalar ve Nükleer Enerji Teknolojisinin Evriminde Doğurdukları Sonuçlar”, Nükleer Enerjiye Geçişte Türkiye Modeli, EDAM, 1. Baskı, İstanbul, Ekim 2011, s. 52-81, s. 52.

³ William C. WOOD: “Nuclear Liability After Three Mile Island”, The Journal of Risk and Insurance, Cilt: 48, Sayı: 3, Eylül 1981, s. 450-464, s. 451.

⁴ “28 Ocak 1964 Tarihli Ek Protokol ve 16 Kasım 1982 Tarihli Protokol ile Değişikliğe Uğrayan 29 Temmuz 1960 Tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Taraf Sorumluluğuna İlişkin Sözleşme”nin İngilizce metni için bkz. “The Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy of 29 July 1960, as amended by the Additional Protocol of 28 January 1964 and by the Protocol of 16 November 1982”: https://www.oecd-nea.org/jcms/pl_31788/paris-convention-full-text; “28 Ocak 1964 Tarihli Ek Protokol ve 16 Kasım 1982 Tarihli Protokol ile Değişikliğe Uğrayan 29 Temmuz 1960 Tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Taraf Sorumluluğuna İlişkin Sözleşmeyi Değiştiren Protokol”ün İngilizce metni için ise bkz. “Protocol to Amend the Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy of 29 July 1960, as amended by the Additional Protocol of 28 January 1964 and by the Protocol of 16 November 1982”: https://www.oecd-nea.org/jcms/pl_20361/2004-protocol-to-amend-the-paris-convention.

Viyana Sözleşmesi⁵. Paris ve Viyana Sözleşmeleri ile oluşturulan sorumluluk rejimi yanında ayrıca herhangi bir kaza durumunda her iki sözleşmenin eş zamanlı olarak uygulanmasından kaynaklanacak ihtilafları ortadan kaldırmak ve bu sözleşmeler arasında bir köprü kurmak amacıyla, 21.09.1988 tarihinde Viyana ve Paris Sözleşmelerinin Uygulanmasına İlişkin Ortak Protokol kabul edilmiştir⁶. Böylece söz konusu sözleşmelerle ortaya konulan hukukî sorumluluk rejimi coğrafi açıdan daha geniş bir alanda etkili kılınmıştır⁷. Ülkemiz; 1964, 1982 ve 2004 tarihli protokoller ile değişikliğe uğrayan Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Taraf Sorumluluğuna İlişkin Paris Sözleşmesi'ne⁸ ve Viyana ve Paris Sözleşmelerinin Uygulanmasına İlişkin Ortak Protokol'e⁹ taraf bulunmaktadır.

Paris Sözleşmesi, son olarak 12.02.2004 tarihinde kabul edilen ve aynı tarihte imzaya açılan Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Taraf Sorumluluğuna İlişkin Paris Sözleşmesini Değiştiren 2004 Protokolü ile büyük ölçüde

⁵ 21 Mayıs 1963 tarihli “Nükleer Zarara İlişkin Hukukî Sorumluluk Hakkında Viyana Sözleşmesi”nin İngilizce metni için bkz. “Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage”: <https://www.iaea.org/sites/default/files/infocirc500.pdf>; “Nükleer Zarara İlişkin Hukukî Sorumluluk Hakkında Viyana Sözleşmesini Değiştiren Protokol”ün İngilizce metni için ise bkz. “Protocol to Amend the Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage”: <https://www.iaea.org/sites/default/files/infocirc566.pdf>.

⁶ “Viyana ve Paris Sözleşmelerinin Uygulanmasına İlişkin Ortak Protokol”ün İngilizce metni için bkz. “Joint Protocol Relating to the Application of the Vienna Convention and the Paris Convention”: <https://www.iaea.org/sites/default/files/infocirc402.pdf>.

⁷ Otto von BUSEKIST, “A Bridge Between Two Conventions on Civil Liability for Nuclear Damage - the Joint Protocol Relating to the Application of the Vienna Convention and the Paris Convention”, Nuclear Law Bulletin, Cilt: 43, 1989, s. 10-39, s. 17.

⁸ 29 Temmuz 1960 tarihli Paris Sözleşmesi'nin onaylanması 299 sayılı Kanun ile uygun bulunmuş ve Türkçe çevirisi 13.05.1961 tarihli ve 10806 sayılı Resmî Gazete'de; 28 Ocak 1964 tarihli Ek Protokol'ün onaylanması 878 sayılı Kanun ile uygun bulunmuş ve Türkçe çevirisi 29.11.1967 tarihli ve 12763 sayılı Resmî Gazete'de; 16 Kasım 1982 tarihli Protokol'ün onaylanması 3062 sayılı Kanun ile uygun bulunmuş ve Türkçe çevirisi 23.05.1986 tarihli ve 19115 sayılı Resmî Gazete'de; 12 Şubat 2004 tarihli Protokol'ün onaylanması ise 7337 sayılı Kanun ile uygun bulunmuş ve Türkçe çevirisi 10.12.2021 tarihli ve 31685 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

⁹ 21 Eylül 1988 tarihli Viyana ve Paris Sözleşmelerinin Uygulanmasına İlişkin Ortak Protokol'ün onaylanması 5422 sayılı Kanun ile uygun bulunmuş ve Türkçe çevirisi 19.11.2006 tarihli ve 26351 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

değişikliğe uğramıştır¹⁰. Türkiye'nin de dâhil olduğu on altı devlet tarafından imzalanan 2004 Protokolü, öngörülen onay sayısına ulaşması ile birlikte 01.01.2022 tarihinde; ülkemiz açısından ise onay belgesinin tevdi edildiği 04.02.2022 tarihinde yürürlüğe girmiştir¹¹.

2004 Protokolü, 1979 ve 1986 yıllarında gerçekleşen Three Mile Island ile Çernobil kazalarının etkilerinden çıkarılan dersleri yansıtmaktadır. Belirtmek gerekir ki, bir nükleer hadisenin neden olduğu nükleer zarara ilişkin hukukî sorumluluğun kime, hangi oranda ve hangi şartlarda yüklenebileceği meselesine çözüm bulma çabasının somutlaştığı sorumluluk rejimi beş temel ilkeye dayanmaktadır: (i) işletenin kusursuz sorumluluğu, (ii) işletenin münhasır sorumluluğu, (iii) işletenin sorumluluğunun miktar açısından sınırlandırılması, (iv) işletenin sorumluluğunun zaman açısından sınırlandırılması, ve (v) işletenin sorumluluğunu sigorta veya diğer malî güvenceler ile teminat altına alması zorunluluğu¹². Sayılan bu ilkeler ve geçmişte yaşanan nükleer hadiselerin uluslararası toplumda yarattığı endişeler çerçevesinde hazırlanan 2004 Protokolünün yürürlüğe girmesi ile birlikte Paris Sözleşmesinin öncelikle yer ve konu bakımından uygulama alanı genişlemiştir. İlaveten, Sözleşme kapsamında öngörülen zamanaşımı süreleri ya da hak düşürücü süreler ve işletenin sorumluluk tutarları yeniden düzenlenmiş; böylece, olası bir nükleer hadisenin etkileri sebebiyle zarar görecekt olanların hakları, daha uzun bir zaman dilimi ve daha yüksek tutarlar ile güvence altına alınmıştır¹³.

¹⁰ 1964, 1982 ve 2004 tarihli protokoller ile değişikliğe uğrayan 29.07.1960 tarihli Paris Sözleşmesi'nin OECD Nükleer Enerji Ajansı tarafından yayımlanan resmî olmayan birleştirilmiş İngilizce metni için bkz. "Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy of 29 July 1960, as Amended by the Additional Protocol of 28 January 1964, by the Protocol of 16 November 1982, and by the Protocol of 12 February 2004": <https://www.oecd-nea.org/law/Unofficial%20consolidated%20Paris%20Convention.pdf>.

¹¹ 29.07.1960 tarihli Paris Sözleşmesi ile 1964, 1982 ve 2004 tarihli protokollere taraf devletler aynı olup Sözleşme'nin dibacesinde yer almaktadır. Onay ve katılma tarihlerine ilişkin detaylı bilgi için ayrıca bkz. "Paris Convention - Latest Status of Ratifications or Accessions": https://www.oecd-nea.org/jcms/pl_31798/paris-convention-latest-status-of-ratifications-or-accessions.

¹² "1964, 1982 ve 2004 Protokolleri ile değişikliğe uğrayan Paris Sözleşmesinin Açıklayıcı Metni" için bkz. "Exposé des Motifs of the Paris Convention as amended by the Protocols of 1964, 1982 and 2004": https://oecd-nea.org/jcms/pl_24771/expose-des-motifs-of-the-paris-convention-nea/nlc/doc-2020-1/final; Exposé des Motifs, s. 3.

¹³ "NEA Press Release: New Treaties to Strengthen Rights of People Affected by Nuclear Accidents": [https://one.oecd.org/document/NEA/COM\(2021\)1/en/pdf](https://one.oecd.org/document/NEA/COM(2021)1/en/pdf).

Paris Sözleşmesi, âkit devletleri iç hukuklarında gerekli gördükleri tamamlayıcı düzenlemeleri yapma konusunda serbest bırakarak, nükleer zararlardan doğan hukukî sorumluluğa ilişkin maddi hukuk normlarını uyumlaştırma amacını taşımaktadır¹⁴. Söz konusu tamamlayıcı düzenlemeler hukukumuzda 05.03.2022 tarihli ve 7381 sayılı Nükleer Düzenleme Kanunu ile hayata geçirilmiştir¹⁵.

Paris Sözleşmesinin resmî çevirilerine ilişkin olarak ise üç temel sorun göze çarpmaktadır. Bunlardan ilki, Sözleşmenin günümüz itibariyle yürürlükte olan maddelerinin ayrı metinlere dağınık halde bulunmasıdır. Nitekim her bir protokolün sadece öngörülen değişiklikleri içermesi ve hatta önceki bir protokol ile değiştirilen kimi hükümlerin sonraki bir protokol ile yeniden değişikliğe uğraması günümüz itibariyle hangi düzenlemelerin yürürlükte olduğunu tespit etme bağlamında ilâve bir incelemeyi gerekli kılmaktadır.

İkinci bir sorun, Sözleşmenin yürürlükte olan maddeleri arasında belirgin bir ifade farklılığı bulunmasıdır. Gerçekten de ilk defa 1960 yılında imzalanan Sözleşmenin sonraki yıllarda üç ayrı protokol ile değişikliğe uğraması, aradan geçen altmış yıllık zaman içinde dilimizde meydana gelen değişime paralel olarak farklı ifade biçimlerine ve aynı anlama gelen farklı kavramsal tercihlere yol açmıştır. Bu bakımdan, örneğin, Sözleşmenin ve protokollerinin İngilizce metninde geçen “*damage*” ifadesinin “hasar” veya “zarar”; “*nuclear incident*” ifadesinin “nükleer hadise” veya “nükleer kaza”; “*operator*” ifadesinin “işleten” veya “işletici”; “*means of transport*” ifadesinin “nakil aracı”, “nakil vasıtası” veya “ulaştırma aracı”; “*waste*” ifadesinin “atık” veya “artık”; “*Organization*” ifadesinin “Teşkilat” veya “Kuruluş”; “*Steering Committee*” ifadesinin “İdare Meclisi”, “İdare Komitesi”, “Yönetici Komite” veya “Yönetim Kurulu”; “*Signatories*” ifadesinin ise “İmza Sahibi”, “İmza Sahibi Devlet” veya “İmzacı Devlet” olarak her bir metinde ve hatta kimi zaman aynı metin içerisinde dahi farklı şekillerde karşılık bulmuş olduğu görülmektedir.

Son ve belki de hepsinden daha önemli bir sorun ise, özellikle 2004 Protokolü de dâhil olmak üzere, Sözleşmenin ve protokollerinin resmî çevirisinin birtakım eksiklikler ve hatalar barındırmasıdır. Bu bağlamda, 1960 tarihli Sözleşme metninin çevirisine, günümüzde de halen yürürlüklerini

¹⁴ Paris Sözleşmesi Dibace parag. 4.

¹⁵ RG 08.03.2022-31772.

koruyan, 12. maddenin sehven 11. madde olarak alınması, 11. madde hükmünün ise hiç dâhil edilmemesi özellikle dikkat çekicidir. Yine aynı çeviri metninde, 21. maddenin (b) paragrafında geçen “*The Government of any other country which is not a Signatory to this Convention*” ifadesi tam tersi bir istikamette “İşbu Sözleşmeyi imzalayan diğer bütün hükümetler” şeklinde dilimize aktarılmıştır. Benzer hatalar 1964 tarihli ek protokolün çevirisinde de göze çarpmaktadır. Nitekim bir tesisten nakledilen ve bir tesise nakledilen nükleer maddelerle ilgili bir hadiseden kaynaklanan sorumluluğu “*nuclear substances in the course of carriage therefrom*” ve “*nuclear substances in the course of carriage thereto*” ifadeleri ile ayrı ayrı düzenleyen Sözleşmenin 4. maddesinin (a) ve (b) paragraflarının, (b) paragrafındaki “*thereto*” kelimesi dikkate alınmaksızın, aynı şekilde dilimize çevrilmiş olması bunun en talihsiz örneğidir. Bu doğrultuda, 2004 Protokolünün çevirisindeki eksiklikler bakımından ise, Sözleşmenin 1. maddesine eklenen “nükleer zarar” tanımına dâhil unsurlardan bir kısmına yönelik orijinal metinde yer alan “*each of the following to the extent determined by the law of the competent court*” ifadesinin “yetkili mahkeme tarafından tespit edilmesi halinde aşağıdakilerden her biri” şeklinde çevrilmesi kayda değer bir örnektir. Nitekim söz konusu çeviride “*to the extent*” ve “*the law*” ifadelerinin dikkate alınmamış olması yetkili mahkemenin sadece ilgili hususların varlığını tespit edeceği şeklinde anlaşılmaya müsait gözükmektedir. Yine Sözleşmenin 1. maddesinde geçen “*measures of reinstatement*” ifadesi resmî çeviride “ikame tedbirleri”; “*measures of reinstatement of impaired environment*” ifadesi ise “hasar görmüş olan çevrenin eski haline dönüştürülmesi için alınan önlemler” şeklinde iki farklı şekilde karşılık bulmuştur. Böylece ortaya çıkan tutarsızlık ise, bu kavramların yer aldığı iki hüküm arasındaki bağlantıyı anlaşılabilir kılmıştır. İlâveten, farklı protokoller bakımından söz konusu olmakla birlikte Sözleşmenin geneli itibarıyla bakıldığında; “*person*” ifadesinin “kimse”, “*exclusive jurisdiction*” ifadesinin “yargı yetkisi”, “*gross negligence*” ifadesinin “ciddi ihmal”, “*assignment*” ifadesinin “vekalet” ve “*domiciled*” ifadesinin ise “evi olan” biçiminde dilimize aktarılmış olması Sözleşmeyi hukuk terminolojisi ile tam olarak örtüşmeyen bir metin haline dönüştürmüştür. Benzer örnekler çoğaltılabilirse de nihayetinde resmî çevirideki birtakım eksikliklerin ve hataların Sözleşmenin uygulamasına yönelik tereddüt yarattığını söylemek mümkündür.

Çalışmanın esas amacı, Paris Sözleşmesinin yürürlükteki maddelerinin İngilizce aslından dilimize çevirisini birleştirilmiş tek bir metin olarak sunmaktır. Bu doğrultuda, Sözleşme metnine olabildiğince sadık kalmaya

özen gösterilmiş ve metnin özüne en uygun biçimde çeviri yapabilmek için *Exposé des Motifs* ayrıca dikkate alınmıştır. Ancak bu çalışmanın Sözleşme hükümlerini incelemeye veya yorumlamaya yönelik olmadığını özellikle belirtmek gerekir¹⁶. Son olarak, herhangi bir uyuşmazlık durumunda Paris Sözleşmesinin sadece İngilizce, Fransızca, Almanca, İspanyolca, İtalyanca ve Hollandaca dillerindeki metinlerinin esas alınacağını hatırlatmakta fayda görülmektedir.

28 OCAK 1964 TARİHLİ EK PROTOKOL, 16 KASIM 1982 TARİHLİ PROTOKOL VE 12 ŞUBAT 2004 TARİHLİ PROTOKOL İLE DEĞİŞİKLİĞE UĞRAYAN 29 TEMMUZ 1960 TARİHLİ NÜKLEER ENERJİ ALANINDA ÜÇÜNCÜ TARAF SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN SÖZLEŞME

Federal Almanya Cumhuriyeti, Belçika Krallığı, Danimarka Krallığı, İspanya Krallığı, Finlandiya Cumhuriyeti, Fransa Cumhuriyeti, Yunanistan Cumhuriyeti, İtalya Cumhuriyeti, Norveç Krallığı, Hollanda Krallığı, Portekiz Cumhuriyeti, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, Slovenya Cumhuriyeti, İsveç Krallığı, İsviçre Konfederasyonu ve Türkiye Cumhuriyeti HÜKÜMETLERİ;

¹⁶ Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Taraf Sorumluluğu hakkında kapsamlı bilgi için bkz: Gülin GÜNEYSU, “Nükleer Reaktörlerin Yol Açtığı Zararlardan Doğan Hukukî Sorumluluk”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 41 S: 1, 1990, s. 207-223; Murat AYDOĞDU, Sivil Amaçlı Nükleer Santral İşletenin ve Nükleer Madde Taşıyanın Hukukî Sorumluluğu, 1. Bası, Adalet Yayınları, Ankara, 2009; Roland DUSSART DESART, “The Reform of the Paris Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy and of the Brussels Supplementary Convention – An Overview of the Main Features of the Modernisation of Two Conventions”, International Nuclear Law in the Post-Chernobyl Period (A Joint Report by the OECD NEA and IAEA), 2006, s. 215-241; Ben McRAE, “The Compensation Convention: Path to a Global Regime for Dealing with Legal Liability and Compensation for Nuclear Damage”, Nuclear Law Bulletin, No: 61, 1998, s. 25-38; Norbert PELZER, “Main Features of the Revised International Regime Governing Nuclear Liability – Progress and Standstill”, International Nuclear Law: History, Evolution and Outlook, OECD, Paris, 2010, s. 355-386; Julia A. SCHWARTZ, “International Nuclear Third Party Liability Law: The Response to Chernobyl”, International Nuclear Law in the Post-Chernobyl Period (A Joint Report by the OECD NEA and IAEA), 2006, s. 37-72; Julia A. SCHWARTZ, “Liability and Compensation for Third Party Damage Resulting From a Nuclear Incident”, International Nuclear Law: History, Evolution and Outlook, OECD, Paris, 2010, s. 307-354.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (bundan böyle “Teşkilat” olarak anılacaktır) çerçevesi içinde kurulan OECD Nükleer Enerji Ajansı'nın özellikle üçüncü taraf sorumluluğu ve nükleer risklere karşı sigorta açısından, katılımcı ülkelerin nükleer enerji ile ilgili mevzuatının ayrıntılı ve uyumlu bir biçimde düzenlenmesini teşvik etmekle sorumlu olduğunu DÜŞÜNEREK;

Nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla üretiminin ve kullanımının geliştirilmesinin nükleer hadiseler dolayısı ile geri kalmamasını temin edecek gerekli tedbirleri almakla beraber bu hadiselerden zarar gören kişilere yeterli ve hakkaniyete uygun tazminatın sağlanmasını ARZU EDEREK;

Ülkeleri ulusal esaslar çerçevesinde gerekli gördükleri tamamlayıcı düzenlemeleri yapmakta serbest bırakmakla beraber, çeşitli ülkelerde bu tür zararlardan doğan sorumluluğa uygulanan temel kuralların birleştirilmesi gereğine İNANARAK;

aşağıdaki hususlarda **ANLAŞMAYA VARMIŞLARDIR:**

Madde 1

a) İşbu Sözleşme gereğince:

i) “Bir nükleer hadise”, nükleer zarara neden olan, aynı menşeli bir hadise ya da hadiseler dizisi anlamındadır.

ii) “Nükleer tesis”, herhangi bir nakil aracında yer alanlar haricindeki reaktörler; nükleer madde üretim ya da işleme tesisleri; nükleer yakıtın izotoplarını ayırma tesisleri; ışınlanmış nükleer yakıtı yeniden işleme tesisleri; nükleer maddelerin taşınmasına ilişkin geçici depolama dışında nükleer madde depolama tesisleri; nükleer maddelerin bertarafı için tesisler; işletmeden çıkarma sürecinde olan bu tür herhangi bir reaktör, tesis, fabrika ya da işletme; Teşkilatın Nükleer Enerji İdari Komitesi (bundan böyle “İdari Komite” olarak anılacaktır) tarafından zaman zaman tespit edilecek, içinde nükleer yakıt veya radyoaktif ürünler veya atık bulunduran bu tür diğer tesisler anlamında olup; Âkit Taraflardan herhangi biri, bir işletenin, aynı alanda bulunan iki ya da daha fazla sayıdaki nükleer tesisinin, nükleer yakıt ya da radyoaktif ürünlerin ya da atığın tutulduğu söz konusu alandaki tüm diğer müstemilat ile birlikte tek bir nükleer tesis olarak muamele görmesine karar verebilir.

iii) “Nükleer yakıt”, metal, alaşım veya kimyasal bileşim halinde uranyum (doğal uranyum dahil), metal, alaşım veya kimyasal bileşim halinde plütonyum ve İdari Komite tarafından zaman zaman tespit edilecek bu tür diğer bölünebilir maddeler anlamındadır.

iv) “Radyoaktif ürünler veya atık”, nükleer yakıtın üretilmesi ya da kullanılması esnasında üretilmiş yahut radyasyona maruz bırakılarak radyoaktif hale getirilmiş herhangi bir radyoaktif madde anlamındadır; ancak 1) nükleer yakıt, veya 2) bir nükleer tesis dışında olup herhangi bir endüstriyel, ticari, tarımsal, tıbbi, bilimsel veya eğitimsel amaçla kullanılabilir şekilde üretiminin son aşamasına ulaşmış radyoizotoplar buna dahil değildir.

v) “Nükleer maddeler”, nükleer yakıt (doğal veya tüketilmiş uranyum hariç) ve radyoaktif ürünler veya atık anlamındadır.

vi) Bir nükleer tesis ile ilgili olarak “işleten”, yetkili resmî makamca o tesisin işleteni olarak atanmış ve tanınmış kişi anlamındadır.

vii) “Nükleer zarar”,

1. Can kaybı ya da kişisel yaralanmalar;

2. Malvarlığının kaybı ya da zarar görmesi;

ve yetkili mahkemenin hukuku tarafından belirlenen ölçüde aşağıdakilerden her biri,

3. Yukarıdaki 1 veya 2 nci alt paragraflara dâhil edilmemiş olduğu sürece, bu alt paragraflarda sözü edilen kayıp veya zarardan ötürü vuku bulan ve böyle bir kayıp veya zarar ile ilgili olarak tazminat talep etme hakkına sahip olan bir kişi tarafından uğranan ekonomik kayıp;

4. Yukarıdaki 2 nci alt paragrafta dâhil edilmemiş olduğu sürece ve zararın önemsiz olmaması kaydıyla, zarar görmüş olan çevrenin eski hale getirilmesi tedbirlerinin, söz konusu tedbirler gerçekten alınmış ya da alınacak olduğu takdirde, maliyeti;

5. Yukarıdaki 2 nci alt paragrafta dâhil edilmemiş olduğu sürece, çevrenin kullanılmasından ya da yararlanılmasından elde edilen doğrudan bir ekonomik çıkardan kaynaklanan ve

söz konusu çevrenin önemli derecede zarar görmesi sonucu olarak uğranan gelir kaybı;

6. Önleyici tedbirlerin maliyeti ve bu tedbirlerden kaynaklanan diğer kayıp ve zararlar,

anlamında olup, yukarıda zikredilen 1 ilâ 5 inci alt paragraflar, kayıp veya zarar, iyonlaştırıcı radyasyonun; bir nükleer tesis içindeki herhangi bir radyasyon kaynağı tarafından yayılmasından, yahut bir nükleer tesisten gelen, çıkan ya da nükleer tesise gönderilen nükleer yakıttan veya radyoaktif ürünlerden veya nükleer maddelerin içindeki ya da bu maddelere ait atıklardan yayılmasından - söz konusu yayılımın radyoaktif özelliklerden veya radyoaktif özelliklerin toksik, patlayıcı ve diğer tehlikeli özellikler ile birleşiminden kaynaklanıp kaynaklanmadığına bakılmaksızın - ortaya çıktığı veya sonuçlandığı ölçüde geçerlidir.

viii) “Eski hale getirme tedbirleri”, tedbirlerin alındığı Devletteki yetkili makamlarca onaylanmış olan ve çevrenin zarar görmüş ya da tahrip olmuş öğelerinin iadesini veya onarılmasını, yahut uygun olan yerlerde, bu öğelerin eşitlerinin yeniden çevreye kazandırılmasını amaçlayan tüm makul tedbirler anlamındadır. Kimlerin bu tedbirleri alma yetkisine sahip olduğunu, nükleer zararın meydana geldiği Devletin mevzuatı belirleyecektir.

ix) “Önleyici tedbirler”, bir nükleer hadisenin veya ciddi ve yakın bir nükleer zarar tehdidi oluşturan bir olayın meydana gelmesinin ardından, (a) (vii) paragrafının 1 ilâ 5 inci alt paragraflarında sözü edilen nükleer zararı önlemek ya da en aza indirmek amacıyla herhangi bir kişi tarafından alınan tüm makul tedbirler anlamında olup, tedbirlerin alındığı Devletin hukukunun gerektirdiği yetkili makamların onayına tabidir.

x) “Makul tedbirler”, yetkili mahkemenin hukuku çerçevesinde, tüm koşullar göz önünde bulundurularak uygun ve orantılı bulunan tedbirler anlamında olup göz önünde bulundurulacak koşullara örnek olarak şunlar verilebilir:

1. Maruz kalınan nükleer zararın mahiyeti ve boyutu veya önleyici tedbirlerin alındığı hallerde nükleer zarara yönelik riskin mahiyeti ve boyutu;

2. Bu tedbirlerin, alındıkları tarih itibariyle, ne dereceye kadar etkili olabileceği ve

3. İlgili bilimsel ve teknik uzmanlık.

b) İdari Komite, herhangi bir nükleer tesisi, nükleer yakıtı veya bazı nükleer maddeleri, kendi görüşüne göre içerdiği risklerin boyutunun düşüklüğü haklı gösteriyorsa, bu Sözleşmenin uygulama alanı dışında bırakılabilir.

Madde 2

a) Bu Sözleşme,

i) Bir Âkit Tarafın;

ii) Nükleer hadisenin gerçekleştiği vakitte, 21 Mayıs 1963 tarihli Nükleer Zarara İlişkin Hukuki Sorumluluk Hakkında Viyana Sözleşmesine, Viyana Sözleşmesinde yapılan ve kendisi için yürürlükte olan değişikliklere ve sorumlu işletenin nükleer tesisinin bulunduğu Paris Sözleşmesi Âkit Tarafının 21 Eylül 1988 tarihli Viyana Sözleşmesinin ve Paris Sözleşmesinin Uygulanmasına İlişkin Ortak Protokole Âkit Taraf olduğu hallerde söz konusu Ortak Protokole Âkit Taraf olan, bir Âkit Taraf Olmayan Devletin;

iii) Nükleer hadisenin gerçekleştiği vakitte, sınırları ve uluslararası hukuk uyarınca belirlediği deniz alanları dâhilinde hiçbir nükleer tesisi olmayan bir Âkit Taraf Olmayan Devletin; veya

iv) Nükleer hadisenin gerçekleştiği vakitte, eşit karşılıklı yararlar sağlayan ve diğerlerine ilaveten sorumlu işletenin kusursuz sorumluluğu, işletenin münhasır sorumluluğu ya da aynı etkiye sahip bir hüküm, yetkili mahkemenin münhasır yetkisi, bir nükleer hadisenin tüm mağdurlarının eşit muamelesi, yargı kararlarının tanınması ve tenfizi, tazminatın, faizlerin ve masrafların serbestçe transferi dâhil olmak üzere bu Sözleşme ile aynı ilkelere dayanan bir nükleer sorumluluk mevzuatının yürürlükte olduğu diğer Âkit Taraf Olmayan Devletlerin,

ülkesinde ya da uluslararası hukuka göre belirlenmiş olan deniz alanlarında, veya bu paragrafın (ii) ilâ (iv) alt paragrafları kapsamında yer almayan bir Âkit Taraf Olmayan Devletin sınırları içindekiler hariç olmak üzere, kayıtlı bir gemisinde ya da hava taşıtında meydana gelen nükleer zarar için geçerli olacaktır.

b) Bu maddedeki hiçbir hüküm, sorumlu işletenin nükleer tesisinin bulunduğu bir Âkit Tarafı, kendi mevzuatı çerçevesinde bu Sözleşmenin uygulanması için daha geniş bir kapsam öngörmekten alıkoymaz.

Madde 3

a) Bu Sözleşme uyarınca, bir nükleer tesisin işleteni, 4 üncü maddede aksinin belirtildiği haller dışında, nükleer zararın söz konusu tesisteki ya da söz konusu tesisten gelen nükleer maddelerle ilişkili bir nükleer hadiseden kaynaklandığının kanıtlanması üzerine, aşağıdakiler haricindeki nükleer zarardan sorumlu olacaktır:

i) Nükleer tesisin kendisine ve tesisin bulunduğu alandaki, yapım aşamasındaki bir nükleer tesis de dâhil olmak üzere, başka bir nükleer tesise gelen zarar; ve

ii) Aynı alanda bulunan ve bu tür herhangi bir tesis ile bağlantılı olarak kullanılan ya da kullanılacak olan herhangi bir mala gelen zarar.

b) Nükleer zararın, nükleer bir hadise ve nükleer olmayan bir hadisenin birleşmesi sonucu olduğu durumlarda, nükleer hadisenin neden olduğu nükleer zarar miktarından makul olarak ayırt edilemediği sürece, zararın nükleer olmayan diğer hadisenin sebep olduğu kısmı da, nükleer hadise nedeniyle ortaya çıkmış nükleer zarar olarak değerlendirilecektir. Nükleer zararın bir nükleer hadise ve bu Sözleşmenin kapsamı dışındaki bir iyonlaştırıcı radyasyon salınımının birleşiminden olduğu durumlarda, bu Sözleşmedeki hiçbir şey, herhangi bir kişinin söz konusu iyonlaştırıcı radyasyon salınımı ile bağlantılı olarak sorumluluğunu sınırlamaz ya da başka bir şekilde etkilemez.

Madde 4

2 nci madde hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla, buna ilişkin geçici depolama da dâhil nükleer maddelerin taşınması durumunda:

a) Bu Sözleşme uyarınca, bir nükleer tesisin işleteni nükleer zarardan, söz konusu zararın bu tesisin dışında gerçekleşen ve bu tesisten nakledilen nükleer maddelerle ilgili bir hadiseden kaynaklandığının kanıtlanması üzerine, sadece aşağıdaki şartların bulunması halinde sorumlu olacaktır:

- i) Nükleer maddelerin neden olduğu nükleer hadiselerle ilgili sorumluluğun, yazılı bir sözleşmenin açık hükümleri gereğince, başka bir nükleer tesisin işleteni tarafından üstlenilmesinden önce hadise gerçekleşirse;
- ii) Böyle açık hükümler mevcut değilse, nükleer maddelerin başka bir nükleer tesisin işleteni tarafından teslim alınmasından önce hadise gerçekleşirse, veya
- iii) Nükleer maddelerin bir nakil aracının aksamını teşkil eden bir reaktörde kullanıma tahsis edilmesi halinde, bu reaktörü tam yetkiyle işletecek kişi tarafından teslim alınmasından önce hadise gerçekleşirse; ancak
- iv) Nükleer maddelerin Âkit Taraf Olmayan Devlet ülkesinde bulunan bir kişiye gönderilmesi halinde, bu Âkit Taraf Olmayan Devletin ülkesine getirildikleri nakil aracından boşaltılmadan önce hadise gerçekleşirse.
- b) Bu Sözleşme uyarınca, bir nükleer tesisin işleteni nükleer zarardan, söz konusu zararın o tesisin dışında gerçekleşen ve o tesise nakledilen nükleer maddelerle ilgili bir hadiseden kaynaklandığının kanıtlanması üzerine, sadece aşağıdaki şartların bulunması halinde sorumlu olacaktır:
- i) Nükleer maddelerin neden olduğu nükleer hadiselerle ilgili başka bir nükleer tesisin işleteninin sorumluluğunun, yazılı bir sözleşmenin açık hükümleri gereğince, kendisi tarafından üstlenilmesinden sonra hadise gerçekleşirse,
- ii) Böyle açık hükümler mevcut değilse, nükleer maddelerin kendisi tarafından teslim alınmasından sonra hadise gerçekleşirse; veya
- iii) Nükleer maddelerin bir nakil aracının aksamını teşkil eden bir reaktörü işleten kişiden teslim alınmasından sonra hadise gerçekleşirse, ancak
- iv) Nükleer maddelerin, işletenin yazılı muvafakatiyle, Âkit Taraf Olmayan Devletin ülkesinde bulunan bir kişi tarafından gönderilmesi halinde, bu Devletin ülkesinden götürülecekleri nakil aracına yüklendikten sonra hadise gerçekleşirse.
- c) Bu maddenin (a) (i) ve (ii) ile (b) (i) ve (ii) paragrafları uyarınca sorumluluğun başka bir nükleer tesis işletenine devri, ancak söz konusu işletenin nakil aşamasındaki nükleer maddelerde doğrudan bir ekonomik çıkarı varsa gerçekleşebilir.

d) Bu Sözleşme uyarınca sorumlu işleten, 10 uncu maddeye göre gerekli teminatı sağlayan sigortacı veya diğer mali güvence veren tarafından yahut bunlar adına düzenlenen bir belgeyi taşıyıcıya verecektir. Bununla beraber, bir Âkit Taraf bütünüyle kendi sınırları içinde gerçekleşen taşıma hakkında bu yükümlülüğü hariç tutabilir. Bu belge, işletenin adını ve adresini ve teminatın tutarını, tipini ve süresini içermelidir ve bu bilgilere belgeyi düzenleyen veya adına düzenlenen kişi tarafından itiraz edilemez. Belge aynı zamanda, teminat sağlanan nükleer maddeler ile taşımaya ilişkin bilgiyi ve yetkili resmî makamların söz konusu kişinin bu Sözleşmede belirtilen anlamda bir işleten olduğunu onaylayan beyanını da içermelidir.

e) Bir Âkit Taraf mevzuatında yer alan hükümler çerçevesinde ve 10 uncu maddenin (a) paragrafı ile öngörülen gereklerin yerine getirilmesi halinde taşıyıcının, kendi talebi, adı geçen Âkit Tarafın ülkesinde kurulan nükleer tesisi işletenin onayı ve yetkili resmî makamın kararıyla, söz konusu işletenin yerine, bu Sözleşme uyarınca sorumlu olacağını öngörebilir. Böyle bir durumda bu Sözleşmenin amaçları doğrultusunda taşıyıcı, nükleer maddelerin taşınması esnasında gerçekleşen hadiseler bakımından, mevzuatı bu şekilde öngören Âkit Tarafın ülkesindeki bir nükleer tesisin işleteni gibi kabul edilir.

Madde 5

a) Bir nükleer hadise ile ilgili nükleer yakıt veya radyoaktif ürünler veya atık birden fazla nükleer tesiste bulunmuş olup nükleer zarara neden olduğu zamanda bir nükleer tesiste bulunmakta ise, daha önce buldukları nükleer tesislerin işletenlerinden hiçbiri nükleer zarardan sorumlu olmayacaktır.

b) Ancak, nükleer zararın bir nükleer tesiste meydana gelen ve sadece, taşıma amaçları çerçevesinde geçici olarak söz konusu tesiste depolanan nükleer maddelerle ilgili bir nükleer hadiseden kaynaklandığı hallerde, nükleer tesisin işleteni, 4 üncü madde uyarınca başka bir işletenin ya da kişinin sorumlu olduğu hallerde sorumlu olmayacaktır.

c) Bir nükleer hadise ile ilgili nükleer yakıt veya radyoaktif ürünler veya atık birden fazla nükleer tesiste bulunmuş olup nükleer zarara neden olduğu zamanda bir nükleer tesiste bulunmamakta ise, nükleer zararın meydana gelmesinden önce buldukları son nükleer tesisin işleteninden veya sonradan bunları teslim alan ya da yazılı bir sözleşmenin açık hükümlerine uygun olarak sorumluluğu üstlenen işletenden başka hiçbir işleten nükleer zarardan sorumlu olmayacaktır.

d) Bu Sözleşme uyarınca nükleer zarar birden fazla işletene sorumluluk yüklüyorsa, bu işletenlerin sorumluluğu müşterek ve müteselsil olacaktır; ancak şöyle ki, söz konusu sorumluluğun bir ve aynı nakil aracında taşınma sürecinde olan, ya da taşımaya ilişkin geçici depolama durumlarında bir ve aynı nükleer tesiste bulunan nükleer maddelerle ilgili bir nükleer hadiseden kaynaklanan nükleer zararın bir sonucu olarak ortaya çıktığı hallerde, söz konusu işletenlerin sorumlu olacakları maksimum toplam tutar, 7 nci madde uyarınca herhangi biri bakımından belirlenen en yüksek tutardır. Hiçbir durumda işletenlerden herhangi biri, bir nükleer hadiseyle ilgili olarak, kendisi için 7 nci maddede belirlenenen daha yüksek bir tutar ödemeye mecbur tutulamaz.

Madde 6

a) Bir nükleer hadisenin neden olduğu nükleer zararın tazminini talep etme hakkı, bu Sözleşme uyarınca sadece nükleer zarardan sorumlu olan bir işletene, yahut, ulusal hukuk tarafından, 10 uncu maddeye göre gerekli teminatı sağlayan sigortacı veya diğer malî güvence verenlere karşı doğrudan bir dava hakkı tanınmıyorsa, sigortacıya veya diğer malî güvence verenlere karşı kullanılabilir.

b) Bu maddede aksinin belirtildiği haller dışında, bir nükleer hadisenin neden olduğu nükleer zarardan, başka hiçbir kişi sorumlu olmayacaktır, fakat bu hüküm taşıma alanında bu Sözleşme tarihinde yürürlükte bulunan veya imzaya, onaya ya da katılma açık olan herhangi bir uluslararası anlaşmanın uygulanmasını etkilemez.

c) i) Bu Sözleşmedeki hiçbir hüküm:

1. Herhangi bir kişinin zarara yol açmak kastıyla gerçekleştirdiği bir fiil ya da ihmalin sonucunda meydana gelen bir nükleer hadiseden kaynaklanan ve, 3 üncü maddenin (a) paragrafı ve 9 uncu madde gereğince, işletenin bu Sözleşme kapsamında sorumlu olmadığı nükleer zarar için söz konusu kişinin,

2. 4 üncü maddenin (a) (iii) veya (b) (iii) paragrafları uyarınca işletenin sorumlu olmadığı hallerde, bir nükleer hadiseden kaynaklanan nükleer zarar için bir nakil aracının aksamını teşkil eden bir reaktörü işletmeye tam yetkili kişinin,

sorumluluğunu etkilemez.

- ii) İşletene, bir nükleer hadiseden kaynaklanan nükleer zarar için bu Sözleşme kapsamı dışında hiçbir sorumluluk yüklenmeyecektir.
- d) Bu maddenin (b) paragrafında belirtilen bir uluslararası anlaşma veya Âkit Taraf Olmayan Devlet mevzuatı gereğince bir nükleer hadisenin neden olduğu nükleer zarara istinaden tazminat ödeyen bir kişi, ödediği tutar kadar, kendisine tazminat ödediği nükleer zarara uğramış kişinin bu Sözleşme kapsamında sahip olduğu hakları, halefiyet yoluyla kazanır.
- e) Eğer işleten, nükleer zararın tamamen ya da kısmen zarara uğrayan kişinin ağır kusurundan veya zarara yol açmak kastıyla söz konusu kişi tarafından gerçekleştirilen bir fiil ya da ihmalden kaynaklandığını kanıtlarsa, yetkili mahkeme, ulusal hukuk elveriyorsa, işleteni söz konusu kişinin uğradığı zararlarla ilgili olarak tazminat ödeme yükümlülüğünden tamamen ya da kısmen muaf tutabilir.
- f) İşleten sadece şu hallerde rücu hakkına sahiptir:
- i) Nükleer hadisenin neden olduğu nükleer zarar, zarara yol açmak kastıyla gerçekleştirilen bir fiil veya ihmalden kaynaklanmış ise, kasıtlı hareket eden faile veya ihmal edene karşı;
- ii) Sözleşmede açıkça belirtilmiş ise, belirtilen ölçüde.
- g) Eğer işleten, bu maddenin (f) paragrafı uyarınca öngörülen ölçüde herhangi bir kimseye karşı rücu hakkına sahip ise, söz konusu kişi işletene karşı, öngörülen ölçüye kadar, bu maddenin (d) paragrafı uyarınca hakka sahip olmayacaktır.
- h) Ulusal ya da genel sağlık sigortası, sosyal güvenlik veya iş sağlığı ve güvenliği sistemlerindeki hükümler, bir nükleer hadisenin neden olduğu nükleer zararın tazminini de kapsamına alıyorsa, bu gibi sistemlerdeki lehdarların hakları ve bu gibi sistemler çerçevesindeki rücu hakları söz konusu sistemleri kuran Âkit Tarafın kanununa veya hükümetlerarası kuruluşun düzenlemelerine göre belirlenir.

Madde 7

- a) Her bir Âkit Taraf, kendi mevzuatında, herhangi bir nükleer hadiseden kaynaklanan nükleer zararlarla ilgili olarak işletenin sorumluluğunun 700 milyon avronun altında olmamasını sağlayacaktır.

b) Bu maddenin (a) paragrafı ve 21 inci maddenin (c) paragrafındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, her bir Âkit Taraf,

i) İlgili nükleer tesisin mahiyetini ve buradan kaynaklanacak bir nükleer hadisenin olası sonuçlarını göz önüne alarak, söz konusu tesis için, bu şekilde belirlenen herhangi bir tutarın hiçbir durumda 70 milyon avronun altında olmaması kaydıyla, daha düşük bir sorumluluk tutarı belirleyebilir; ve

ii) İlgili nükleer maddelerin mahiyetini ve bunlardan kaynaklanacak bir nükleer hadisenin olası sonuçlarını göz önüne alarak, nükleer maddelerin taşınması için, bu şekilde belirlenen herhangi bir tutarın hiçbir durumda 80 milyon avronun altında olmaması kaydıyla, daha düşük bir sorumluluk tutarı belirleyebilir.

c) Nükleer hadise olduğu sırada hadiseye neden olan nükleer maddelerin içinde bulunduğu nakil aracına gelen nükleer zarar için doğacak tazminatın, diğer nükleer zararlar ilgili olarak işletenin sorumluluğunu 80 milyon avrodan ya da bir Âkit Tarafın mevzuatında belirtilen daha yüksek bir tutardan daha az bir tutara azaltıcı etkisi olmaz.

d) Bir Âkit Tarafın sınırları içindeki nükleer tesislerin işletenlerinin, bu maddenin (a) ya da (b) paragrafları veya 21 inci maddenin (c) paragrafı veyahut da bu maddenin (c) paragrafı uyarınca bir Âkit Tarafın herhangi bir mevzuatının hükümlerine göre belirlenen sorumluluk tutarları, nükleer hadise nerede meydana gelirse gelsin, söz konusu işletenlerin sorumluluğu için geçerli olacaktır.

e) Bir Âkit Taraf, azami sorumluluk tutarının transit geçiş sırasında oluşabilecek bir nükleer hadise riskini karşılamak için yeterli olmadığını düşünüyorsa, nükleer maddelerin kendi ülkesinden transit geçişini, ilgili yabancı işletenin azami sorumluluk tutarının arttırılması koşuluna bağlayabilir; ancak, bu yolla arttırılan azami tutar, kendi ülkesinde yer alan nükleer tesislerin işletenlerinin azami sorumluluk tutarını aşamaz.

f) Bu maddenin (e) paragrafı hükümleri aşağıdakiler için uygulanmaz:

i) Uluslararası hukuk uyarınca, acil durumlarda söz konusu Âkit Tarafın limanlarına sığınma hakkı ya da ülkesinden zararsız geçiş hakkı olan hallerde, deniz yoluyla taşımalar; veya

ii) Uluslararası hukuk uyarınca veya sözleşme çerçevesinde, söz konusu Âkit Tarafın ülkesi üzerinde uçma ya da ülkesine iniş yapma hakkı olan hallerde, hava yoluyla taşımalar.

g) 2 inci maddenin (a) (iv) paragrafı uyarınca Sözleşmenin bir Âkit Taraf Olmayan Devlet bakımından uygulanabilir olduğu durumlarda, herhangi bir Âkit Taraf, nükleer zararlar ile ilgili olarak, söz konusu Devlet eşit tutarda karşılıklı faydalar sağlamadığı ölçüde, bu maddede veya 21 inci maddenin (c) paragrafında belirlenen asgari tutarların altında bir sorumluluk tutarı belirleyebilir.

h) Bu Sözleşme kapsamında açılan tazminat davalarında bir mahkeme tarafından hükmedilen tüm faiz ve masraflar, bu Sözleşmenin amaçları doğrultusunda tazminat olarak değerlendirilmeyecek ve bu madde uyarınca sorumlu olduğu diğer tutarlara ek olarak işleyen tarafından ödenecektir.

i) Bu maddede belirtilen tutarlar yuvarlanarak ulusal para birimine çevrilebilir.

j) Her bir Âkit Taraf, zarara uğrayan kişilerin, tazminat için tahsis edilecek fonların menşesine göre ayrı yasal işlemler başlatmalarına gerek olmadan tazminat haklarını kullanabilmelerini sağlayacaktır.

Madde 8

a) Bu Sözleşme kapsamındaki tazminat hakkı;

i) can kaybı ve kişisel yaralanmalarla ilgili olarak, nükleer hadisenin gerçekleştiği tarihten itibaren otuz yıl içerisinde;

ii) diğer nükleer zararlarla ilgili olarak, nükleer hadisenin gerçekleştiği tarihten itibaren on yıl içerisinde,

herhangi bir yasal işlem başlatılmaması halinde zamanaşımına uğrayacak ya da sona erecektir.

b) Bununla birlikte ulusal mevzuat, sorumlu işletenin nükleer tesisinin bulunduğu Âkit Taraf tarafından bu maddenin (a) paragrafının (i) ve (ii) alt paragraflarında öngörülen sürelerin bitiminden sonra ve daha uzun süre içinde başlatılan tazminat davaları ile ilgili olarak söz konusu işletenin sorumluluğunu kapsam altına alacak tedbirler alınmışsa, bu maddenin (a) paragrafının (i) ve (ii) alt paragraflarında öngörülenden daha uzun bir süre belirleyebilir.

c) Ancak, eğer bu maddenin (b) paragrafına uygun olarak daha uzun bir süre belirlenmişse, bu süre içerisinde açılan bir tazminat davası, işleten aleyhine,

i) can kaybı ya da kişisel yaralanmayla ilgili olarak otuz yıllık bir süre içerisinde,

ii) diğer tüm nükleer zararlarla ilgili olarak on yıllık bir süre içerisinde,

dava açmış olan herhangi bir kişinin bu Sözleşme kapsamındaki tazminat hakkını hiçbir şekilde etkilemeyecektir.

d) Ulusal mevzuat, Sözleşme kapsamındaki tazminat haklarının zamanaşımına uğraması ya da sona ermesi için, nükleer zarara uğrayan kişinin hem nükleer zararı hem de sorumlu işleteni öğrendiği ya da makul olarak öğrenmesi gerektiği tarihten itibaren başlamak üzere, bu maddenin (a) ve (b) paragrafları uyarınca öngörülen süreleri aşmamak kaydıyla, üç yıldan az olmayan bir süre belirleyebilir.

e) Ancak, 13 üncü maddenin (f) (ii) paragrafının uygulanabilir olduğu hallerde, tazminat hakkı, bu maddenin (a) (b) ve (d) paragraflarında belirtilen süre içinde aşağıdakilerden biri gerçekleşir ise zamanaşımına ya da sona ermeye tabi olmayacaktır:

i) 17 inci maddede sözü edilen Mahkeme karar vermeden önce, Mahkemenin seçebileceği herhangi bir mahkeme nezdinde dava açılmışsa; Mahkeme yetkili mahkemenin söz konusu davanın açıldığı mahkemeden başka bir mahkeme olduğuna karar verir ise, söz konusu davanın bu yolla belirlenen yetkili mahkeme nezdinde açılması için bir tarih tayin edebilir; veya

ii) 13 üncü maddenin (f) (ii) paragrafı uyarınca yetkili mahkemenin Mahkeme tarafından belirlenmesi işlemi başlatmak için ilgili Âkit Tarafa bir talepte bulunulmuş ve bu belirlemenin ardından Mahkeme tarafından tayin edilecek süre içerisinde bir dava açılmışsa.

f) Ulusal mevzuatta aksi belirtilmediği sürece, bir nükleer hadise sonucu nükleer zarara uğramış olup bu maddede belirtilen süre içerisinde tazminat davası açmış herhangi bir kişi, nihaî kararın yetkili mahkemece verilmemiş olması kaydıyla, belirtilen sürenin sona etmesinden sonra nükleer zararın anlaşılması durumunda, iddiasını değiştirebilir.

Madde 9

İşleten, doğrudan bir silahlı çatışma, hasmane hareketler, iç savaş ya da ayaklanmadan dolayı meydana gelen bir nükleer hadiseden kaynaklanan nükleer zarardan sorumlu olmayacaktır.

Madde 10

- a) Bu Sözleşme kapsamındaki sorumluluğu karşılamak için, işletenin, 7 nci maddenin (a) ya da (b) paragrafları veya 21 inci maddenin (c) paragrafı uyarınca öngörülen tutarlarda ve yetkili resmî makamca belirlenecek olan tür ve şartlarda sigorta ya da diğer malî güvenceye sahip olması ve bunu muhafaza etmesi şarttır.
- b) İşletenin sorumluluğunun tutar olarak sınırlandırılmadığı hallerde, sorumlu işletenin nükleer tesisinin bulunduğu Âkit Taraf, sorumlu işletenin malî güvencesi için, 7 nci maddenin (a) veya (b) paragraflarında öngörülen tutarlardan daha az olmamak kaydıyla, bir limit belirleyecektir.
- c) Sorumlu işletenin nükleer tesisinin bulunduğu Âkit Taraf, nükleer zarar durumunda işletene yöneltilecek tazminat taleplerinin ödenmesini güvence altına almak için, sigorta ya da diğer malî güvencenin bulunmadığı veya söz konusu talepleri karşılamada yetersiz olduğu ölçüde, 7 nci maddenin (a) paragrafı veya 21 inci maddenin (c) paragrafında öngörülen tutarlardan az olmamak kaydıyla, gerekli fonları sağlayacaktır.
- d) Hiçbir sigortacı ya da diğer malî güvence veren, bu maddenin (a) veya (b) paragraflarında belirtilen sigorta ya da diğer malî güvenceyi, yetkili resmî makama yazılı olarak en az iki ay önceden bildirmeden veya söz konusu sigorta ya da diğer malî güvencenin nükleer maddelerin taşınmasına ilişkin olduğu hallerde söz konusu taşıma sırasında, askıya alamaz veya iptal edemez.
- e) Sigorta, reasürans veya diğer malî güvence olarak temin edilen tutarlar, sadece bir nükleer hadiseden kaynaklanan nükleer zararın tazmini için kullanılabilir.

Madde 11

Bu Sözleşmenin sınırları dahilindeki tazminatın mahiyeti, şekli ve kapsamı ile bunun adilane dağılımı ulusal hukuka tabi olacaktır.

Madde 12

Bu Sözleşme kapsamında ödenebilir olan tazminat, sigorta ve reasürans primleri, 10 uncu madde uyarınca gerekli olan sigorta, reasürans veya diğer malî güvence olarak temin edilen tutarlar, ve 7 nci maddenin (h) paragrafında belirtilen faiz ve masraflar, Âkit Tarafların parasal alanları arasında serbestçe transfer edilebilir.

Madde 13

a) Bu maddede aksinin belirtildiği haller dışında, 3 üncü ve 4 üncü maddeler ile 6 ncı maddenin (a) paragrafı kapsamındaki davalar bakımından yargı yetkisi, sadece nükleer hadisenin meydana geldiği Âkit Tarafın mahkemelerinde olacaktır.

b) Bir nükleer hadisenin bir Âkit Tarafın münhasır ekonomik bölgesi içerisinde ya da eğer böyle bir bölge belirlenmediyse, belirlenmesi halinde geçerli olacak münhasır ekonomik bölge sınırlarını aşmayan bir alanda meydana gelmesi halinde, söz konusu nükleer hadiseden kaynaklanan nükleer zararlar ilgili davalar bakımından yargı yetkisi, ilgili Âkit Tarafın nükleer hadisenin meydana gelmesinden önce Teşkilatın Genel Sekreterine böyle bir alanı bildirmiş olması koşuluyla, bu Sözleşmenin amaçları doğrultusunda, sadece söz konusu Âkit Tarafın mahkemelerine ait olacaktır. Bu paragraftaki hiçbir şey, uluslararası deniz hukukuna aykırı biçimde bir deniz bölgesinde yargı yetkisinin kullanılmasına veya bir deniz bölgesinin sınırlandırılmasına izin verme şeklinde yorumlanamaz.

c) Bir nükleer hadisenin Âkit Tarafların ülkesi dışında ya da bu maddenin (b) paragrafı uyarınca hakkında hiçbir bildirimde bulunulmamış olan bir alanda meydana gelmesi veya nükleer hadisenin yerinin tam olarak saptanamıyor olması halinde, bu davalar bakımından yargı yetkisi, sorumlu işletenin nükleer tesisinin bulunduğu Âkit Tarafın mahkemelerine ait olacaktır.

d) Bir nükleer hadisenin 17 nci maddenin (d) paragrafının uygulanabilir olduğu bir alanda meydana gelmesi halinde, yargı yetkisi, ilgili Âkit Tarafın talebi üzerine, 17 nci maddede sözü edilen Mahkeme tarafından hadiseyle en yakından ilgili ve hadisenin sonuçlarından en yakından etkilenen Âkit Tarafın mahkemeleri olarak belirlenen mahkemelere ait olacaktır.

- e) Bu madde uyarınca yargı yetkisinin kullanılması ve bu maddenin (b) paragrafı uyarınca yapılacak bir alan bildirimini, karşılıklı ya da bitişik kıyılara sahip Devletler arasında deniz alanlarının sınırlandırılması ile ilgili olarak bir emsal teşkil etmeyecek veya hak ya da yükümlülük doğurmayacaktır.
- f) Yargı yetkisinin, bu maddenin (a) (b) veya (c) paragrafları gereğince birden fazla Âkit Tarafın mahkemelerine düşmesi durumunda;
- i) eğer nükleer hadise kısmen herhangi bir Âkit Tarafın sınırlarının dışında ve kısmen tek bir Âkit Tarafın sınırları içinde meydana gelmişse, yargı yetkisi o Âkit Tarafın mahkemelerine; ve
- ii) diğer hallerde ise, ilgili Âkit Tarafın talebi üzerine, 17 nci maddede sözü edilen Mahkeme tarafından hadiseyle en yakından ilgili ve hadisenin sonuçlarından en yakından etkilenen Âkit Tarafın mahkemeleri olarak belirlenen mahkemelere, ait olacaktır.
- g) Mahkemeleri yargı yetkisine sahip olan Âkit Taraf, nükleer zarara ilişkin tazminat talepleri ile ilgili olarak aşağıdakileri güvence altına alacaktır:
- i) herhangi bir Devlet, söz konusu Devletin tâbiyetinde olan ya da ülkesinde yerleşim yeri veya oturma yeri bulunan ve buna muvafakat vermiş olan, nükleer zarara uğramış kişiler adına yasal işlem başlatabilir; ve
- ii) herhangi bir kişi, halefiyet ya da devir yoluyla kazanılmış, bu Sözleşme kapsamındaki haklarını kullanmak için yasal işlem başlatabilir.
- h) Bu Sözleşme kapsamında mahkemelerinin yargı yetkisi bulunan Âkit Taraf, herhangi bir nükleer hadiseden kaynaklanan nükleer zararın tazmini konusunda karar verme bakımından mahkemelerinden sadece birinin yetkili olmasını sağlayacak; bu husustaki kriterlerse söz konusu Âkit Tarafın ulusal mevzuatınca belirlenecektir.
- i) Bu madde kapsamında vicahi veya gıyabi olarak yetkili mahkeme tarafından verilen yargı kararları, söz konusu mahkemenin uyguladığı hukuk uyarınca icra edilebilir hale geldiklerinde, ilgili Âkit Tarafın talep ettiği formaliteler yerine getirilir getirilmez, tüm diğer Âkit Tarafların ülkelerinde icra edilebilir olacaktır. Davanın esasları başka herhangi bir muameleye tabi tutulmaz. Yukarıda geçen hükümler ara kararlara uygulanmaz.

j) Herhangi bir Âkit Taraf aleyhine bu Sözleşme kapsamında bir yasal işlem başlatılması halinde, söz konusu Âkit Taraf, mahkeme kararlarının icrasıyla ilgili olanlar hariç, yetkili mahkeme nezdinde bu madde uyarınca yargı bağışıklığına başvuramaz.

Madde 14

- a) Bu Sözleşme tâbiyet, yerleşim yeri veya oturma yeri bakımından herhangi bir ayırım gözetilmeksizin uygulanır.
- b) “Ulusal hukuk” ve “ulusal mevzuat”, bir nükleer hadiseden kaynaklanan talepler bakımından bu Sözleşme uyarınca yargı yetkisine sahip olan mahkemelerin hukuku ya da ulusal mevzuatı anlamında olup, bu tür talepler ile ilgili kanunlar ihtilafı kuralları buna dâhil değildir. Bu hukuk ya da mevzuat, bu Sözleşme kapsamında özel olarak düzenlenmeyen esasa ve usule ilişkin tüm konulara uygulanacaktır.
- c) Bu hukuk ve mevzuat tâbiyet, yerleşim yeri veya oturma yeri bakımından herhangi bir ayırım gözetilmeksizin uygulanır.

Madde 15

- a) Herhangi bir Âkit Taraf bu Sözleşme ile belirlenen tazminat tutarında bir artış sağlamak için gerekli gördüğü her türlü tedbiri alabilir.
- b) Nükleer zarar durumunda ödenecek olan tazminat tutarının 7 nci maddenin (a) paragrafında öngörülen 700 milyon avrodan fazla olduğu hallerde, biçimi ne olursa olsun, bu Sözleşmenin hükümlerinden inhiraf eden koşullar çerçevesinde herhangi bir tedbir uygulanabilir.

Madde 16

İdari Komite tarafından 1 inci maddenin (a) (ii), (a) (iii) ve (b) paragrafları uyarınca alınan kararlar Âkit Tarafları temsil eden üyelerin ortak mutabakatı ile kabul edilir.

Madde 16bis

Bu Sözleşme, bir Âkit Tarafın uluslararası kamu hukukunun genel kuralları çerçevesindeki hak ve yükümlülüklerini etkilemez.

Madde 17

a) Bu Sözleşmenin yorumlanması veya uygulaması ile ilgili olarak iki ya da daha fazla Âkit

Taraf arasında ihtilaf doğması durumunda, uyuşmazlığa düşen taraflar bu durumu uzlaşma ya da diğer dostane yollarla çözmek amacıyla birbirleriyle görüşmeler yapacaktır.

b) (a) paragrafında sözü edilen bir ihtilafın, mevcudiyetinin uyuşmazlığa düşen taraflardan herhangi biri tarafından kabul edildiği tarihten itibaren altı ay içerisinde çözümlenmemiş olması halinde, Âkit Taraflar ihtilaflı tarafların dostane bir çözüme ulaşmasına yardımcı olmak üzere bir araya gelecektir.

c) (b) paragrafında belirtilen toplantının ardından üç ay içerisinde ihtilafa bir çözüm bulunamaması halinde, ihtilaflı taraflardan herhangi birinin talebi üzerine, ihtilaf, 20 Aralık 1957 tarihli Nükleer Enerji Alanında Bir Güvenlik Kontrolü Oluşturulmasına İlişkin Sözleşme ile kurulan Avrupa Nükleer Enerji Mahkemesi'ne götürülecektir.

d) Deniz sınırlarının sınırlandırılmasına ilişkin ihtilaflar, bu Sözleşmenin kapsamı dışındadır.

Madde 18

a) Bu Sözleşmenin bir ya da birden fazla hükmüne ilişkin çekinceler, Sözleşmenin onaylanmasından, kabulünden, uygun bulunmasından veya Sözleşmeye katılımdan önce, veya 23 üncü madde uyarınca herhangi bir ülke ya da ülkelerle ilgili olarak yapılacak bildirim yapıldığı tarihten önce konabilir; ve ancak şartlarının İmza Sahipleri tarafından açıkça kabul edilmesi halinde geçerli sayılır.

b) Çekincelerin bu şekilde kabulü, 24 üncü madde uyarınca Teşkilatın Genel Sekreteri tarafından kendisine bu çekincelerin bildirilmesini izleyen on iki ay içerisinde, bu Sözleşmeyi onaylamamış, kabul etmemiş veya uygun bulmamış olan bir İmza Sahibinden talep edilmeyecektir.

c) Bu madde uyarınca kabul edilen herhangi bir çekince, Teşkilatın Genel Sekreterine yapılacak yazılı bir bildirim ile herhangi bir zamanda geri alınabilir.

Madde 19

a) Bu Sözleşme onaya, kabule veya uygun bulmaya tabi olacaktır. Onay, kabul ya da uygun bulma belgeleri Teşkilatın Genel Sekreterine tevdi edilecektir.

b) Bu Sözleşme, onay, kabul, ya da uygun bulma belgelerinin en az beş İmza Sahibi tarafından tevdi edilmesiyle yürürlüğe girecektir. Bu tarihten sonra Sözleşmeyi onaylayan, kabul eden ya da uygun bulan her bir İmza Sahibi açısından, bu Sözleşme, kendisinin onay, kabul ya da uygun bulma belgesini tevdi etmesiyle yürürlüğe girecektir.

Madde 20

Bu Sözleşmede yapılacak değişiklikler, tüm Âkit Tarafların ortak mutabakatı ile kabul edilecektir. Bu değişiklikler, Âkit Tarafların üçte ikisinin onay, kabul, ya da uygun bulması ile yürürlüğe girer. Daha sonra onaylayan, kabul eden veya uygun bulan her bir Âkit Taraf için değişiklikler, söz konusu onay, kabul veya uygun bulma tarihi itibari ile yürürlüğe girer.

Madde 21

a) Bu Sözleşmede İmza Sahibi olmayan Teşkilata Üye veya Ortak bir Hükümet, Teşkilatın Genel Sekreterine göndereceği bir bildirim ile Sözleşmeye katılabilir.

b) Bu Sözleşmede İmza Sahibi olmayan diğer bütün Hükümetler Teşkilatın Genel Sekreterine gönderecekleri bir bildirim ve bütün Âkit Tarafların onayı ile Sözleşmeye katılabilir. Katılım onay tarihinden itibaren hüküm ifade eder.

c) 7 inci maddenin (a) paragrafına bağlı olmaksızın, bu Sözleşmede İmza Sahibi olmayan bir Hükümetin 1 Ocak 1999 tarihinden sonra bu Sözleşmeye katılması halinde, bu Hükümet kendi mevzuatı çerçevesinde, herhangi bir nükleer hadisenin sebep olduğu nükleer zararlarla ilgili olarak bir işletenin sorumluluğunun, bu Sözleşmeyi değiştiren 12 Şubat 2004 tarihli Protokolün kabul tarihinden itibaren azami beş yıllık bir süre için, söz konusu bu süre içinde meydana gelen bir nükleer hadise bakımından 350 milyon avrodan daha az olmayan bir geçiş tutarı ile sınırlandırılabilmesini öngörebilir.

Madde 22

- a) Bu Sözleşme yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on yıl süreyle yürürlükte kalacaktır. Herhangi bir Âkit Taraf, on iki ay önceden Teşkilatın Genel Sekreterine bildirimde bulunarak, on yıllık sürenin sonunda bu Sözleşmenin kendisi bakımından uygulanmasına son verebilir.
- b) Bu Sözleşme, on yıllık sürenin sonunda, bu maddenin (a) paragrafı uyarınca Sözleşmenin uygulanmasına son vermeyen Âkit Taraflar bakımından beş sene süreyle ve sonrasında beş yıllık takip eden süreler boyunca da on iki ay önceden Teşkilatın Genel Sekreterine bildirimde bulunarak bu beş yıllık sürelerden birinin sonunda Sözleşmenin uygulanmasına son vermeyen Âkit Taraflar için yürürlükte kalmaya devam eder.
- c) Âkit Taraflar, bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren her beş yıllık sürenin sonunda, bu Sözleşmenin uygulanmasından kaynaklanan ve ortak menfaat teşkil eden tüm meseleleri görüşmek ve özellikle de bu Sözleşme kapsamındaki sorumluluk ve mali güvence tutarlarında artışlar istenip istenmediğini değerlendirmek üzere birbirleriyle görüş alışverişinde bulunacaktır.
- d) Bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden itibaren beş yıl veya bir Âkit Tarafın herhangi bir tarihteki talebi üzerine talep tarihinden itibaren altı ay içinde Teşkilatın Genel Sekreteri tarafından Sözleşmenin tekrar gözden geçirilmesini değerlendirmek üzere bir konferans düzenlenecektir.

Madde 23

- a) Bu Sözleşme Âkit Tarafların ana vatanlarına uygulanır.
- b) Herhangi bir İmza Sahibi ya da Âkit Taraf, bu Sözleşmenin imzalanması, onaylanması, kabulü veya uygun bulunması ya da Sözleşmeye katılım sırasında veya daha sonraki herhangi bir tarihte, Teşkilatın Genel Sekreterine, uluslararası ilişkilerinden sorumlu olduğu ülkeler de dâhil olmak üzere, bu maddenin (a) paragrafı uyarınca bu Sözleşmenin uygulanmadığı ve bildirimde adı geçen ülkeler için de bu Sözleşmenin uygulanacağını bildirebilir. Bahsi geçen ülke veya ülkelerle ilgili olarak yapılan bu tür tüm bildirimler, Teşkilatın Genel Sekreterine on iki ay önceden bildirimde bulunarak geri alınabilir.

c) Âkit bir Tarafın, uluslararası ilişkilerinden sorumlu olduğu ülkeler de dâhil olmak üzere, bu Sözleşmenin uygulanmadığı bütün ülkeleri, bu Sözleşme uyarınca Âkit Taraf Olmayan Devlet ülkesi olarak kabul edilir.

Madde 24

Teşkilatın Genel Sekreteri, teslim aldığı tüm onay, kabul, uygun bulma, katılım ya da çekilme belgelerini, 13 üncü maddenin (b) paragrafı ile 23 üncü madde uyarınca yapılan bildirimleri ve 1 inci maddenin (a) (i) ve (a) (iii) paragrafları ile (b) paragrafı uyarınca İdari Komitenin aldığı kararları, ve bu Sözleşmenin yürürlüğe giriş tarihini, Sözleşmede yapılan değişikliklerin metinlerini ve bu değişikliklerin yürürlüğe gireceği tarihi, ve 18 inci madde uyarınca yapılan çekinceleri, bütün İmza Sahiplerine ve Sözleşmeye katılan tüm Hükümetlere bildirecektir.

YUKARIDAKİ HUSUSLARI TASDİKEN, usulüne uygun olarak yetkilendirilmiş aşağıda imzası bulunan Tam Yetkili Kişiler bu Protokolü imzalamışlardır.

29 Temmuz 1960 tarihinde Paris'te AKDEDİLMİŞ olup; tek bir nüsha halinde İngilizce, Fransızca, Almanca, İspanyolca, İtalyanca ve Hollandaca dillerindeki onaylı suretleri bütün imzalayanlara dağıtılmak üzere Avrupa Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatının Genel Sekreterine tevdi edilecektir.

KAYNAKÇA

- AYDOĞDU, Murat, *Sivil Amaçlı Nükleer Santral İşletenin ve Nükleer Madde Taşıyanın Hukuki Sorumluluğu*, 1. Bası, Adalet Yayınları, Ankara, 2009.
- BUSEKIST, Otto von, “A Bridge Between Two Conventions on Civil Liability for Nuclear Damage - the Joint Protocol Relating to the Application of the Vienna Convention and the Paris Convention”, *Nuclear Law Bulletin*, Cilt: 43, 1989, s. 10-39.
- GÜNEYSU, Gülin, “Nükleer Reaktörlerin Yol Açtığı Zararlardan Doğan Hukukî Sorumluluk”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: 41 S: 1, 1990, s. 207-223.
- DUSSART DESART, Roland, “The Reform of the Paris Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy and of the Brussels Supplementary Convention – An Overview of the Main Features of the Modernisation of Two Conventions”, *International Nuclear Law in the Post-Chernobyl Period (A Joint Report by the Organization of Economic Cooperation and Development and International Atomic Energy Agency)*, 2006, s. 215-241.
- McRAE, Ben, “The Compensation Convention: Path to a Global Regime for Dealing with Legal Liability and Compensation for Nuclear Damage”, *Nuclear Law Bulletin*, Cilt: 61, 1998, s. 25-38.
- PELZER, Norbert, “Main Features of the Revised International Regime Governing Nuclear Liability – Progress and Standstill”, *International Nuclear Law: History, Evolution and Outlook*, Organization of Economic Cooperation and Development, Paris 2010, s. 355-386.
- SAYGIN, Hasan, “Büyük Nükleer Kazalar ve Nükleer Enerji Teknolojisinin Evriminde Doğurdukları Sonuçlar”, *Nükleer Enerjiye Geçişte Türkiye Modeli, Ekonomi ve Dış Politika Araştırma Merkezi*, 1. Baskı, İstanbul, Ekim 2011, s. 52-81.
- SCHWARTZ, Julia A., “International Nuclear Third Party Liability Law: The Response to Chernobyl”, *International Nuclear Law in the Post-Chernobyl Period (A Joint Report by the Organization of Economic Cooperation and Development and International Atomic Energy Agency)*, 2006, s. 37-72.
- SCHWARTZ, Julia A., “Liability and Compensation for Third Party Damage Resulting From a Nuclear Incident”, *International Nuclear Law: History, Evolution and Outlook*, Organization of Economic Cooperation and Development, Paris 2010, s. 307-354.
- WOOD, William C., “Nuclear Liability After Three Mile Island”, *The Journal of Risk and Insurance*, Cilt: 48, Sayı: 3, Eylül 1981, s. 450-464.

